Perustuslakivaliokunta

Tiistai 23.5.2017 klo 9.03—12.05

Läsnä
puheenjohtaja Annika Lapintie vas
varapuheenjohtaja Tapani Tölli kesk
jäsen Simon Elo ps (4) (3, 5 osittain)
jäsen Maria Guzenina sd (1, 2, 5, 6, 7, 8) (3, 4 osittain)
jäsen Anna-Maja Henriksson r (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Hannu Hoskonen kesk (1, 2, 4, 6, 7, 8) (3, 5 osittain)
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Markus Lohi kesk (1, 2, 4, 6, 7, 8) (3, 5 osittain)
jäsen Leena Meri ps (1, 2, 3) (4, 5 osittain)
jäsen Outi Mäkelä kok (6, 7, 8) (5 osittain)
jäsen Ville Niinistö vihr (6, 7, 8) (5 osittain)
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Ville Skinnari sd (4, 6, 7, 8) (3, 5 osittain)
varajäsen Maarit Feldt-Ranta sd (4) (3, 5 osittain)
varajäsen Mats Löfström r

Sihteerit
valiokuntaneuvos Matti Marttunen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 8 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (Euroopan syyttäjänviraston perustaminen)

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 64/2013 vp
Valiokunnan lausunto PeVL 61/2016 vp
Liiteasiakirja EU/OSA/Euroopan syyttäjänvirastoa (EPPO) koskeva asetusehdotus
Asiantuntijalausunto U 64/2013 vp PeV 23.05.2017 erityisasiantuntija Lauri Rautio, oikeusministeriö Asiantuntijalausunto A 3

Asiantuntijalausunto U 64/2013 vp PeV 23.05.2017 professori Päivi Leino-Sandberg Asiantuntijalausunto B 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- erityisasiantuntija Lauri Rautio, oikeusministeriö, liite
- professori Päivi Leino-Sandberg, liite

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun.

4. Valtioneuvoston selvitys Kreikan toisen sopeutusohjelman päättymisestä ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä

Valtioneuvoston E-selvitys E 137/2014 vp

Perustuslakivaliokuntaan on saapunut tiedoksi jatkokirjelmä EJ 12/2017 vp - E 137/2014 vp.

Merkittiin, että suuri valiokunta on perustuslain 50 §:n 3 momentin nojalla päättänyt, että asian käsittelyyn osallistuvien valiokunnan jäsenten on noudatettava vaiteliaisuutta muistion sisällöstä.

Valiokunta päätti pyytää lausunnon valtiovarainministeriöltä.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 15/2017 vp
Hallituksen esitys HE 47/2017 vp
Asiantuntijalausunto HE 15/2017 vp PeV 23.05.2017 professori Tuomas Ojanen Asiantuntijalausunto A 5
Asiantuntijalausunto HE 15/2017 vp PeV 23.05.2017 professori Juha Lavapuro Asiantuntijalausunto B 5
Asiantuntijalausunto HE 15/2017 vp PeV 23.05.2017 professori Pauli Rautiainen Asiantuntijalausunto C 5
Lisäselvitys HE 15/2017 vp PeV 23.05.2017 alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto D 5
Lisäselvitys HE 15/2017 vp PeV 23.05.2017 alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto E 5
Lisäselvitys HE 15/2017 vp PeV 23.05.2017 Suomen Kuntaliitto Asiantuntijalausunto F 5

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- professori Tuomas Ojanen, liite
- professori Juha Lavapuro, liite
- professori Pauli Rautiainen, liite
- hallitusneuvos Riitta-Maija Jouttimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Auli Valli-Lintu, valtiovarainministeriö

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:
- alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, sosiaali- ja terveysministeriö, liite
- Suomen Kuntaliitto, liite

Oikeusministeriöstä saadun tiedon mukaan lausuntoa ei saatu koordinoitua ministeriön sisällä, eikä ministeriön edustaja osallistunut valiokunnan kokoukseen.

Valiokunta päätti pyytää valtioneuvostolta lisäselvityksen perustuslaillisesta kokonaisarviosta seuraavasti:

"**Perustuslakivaliokunnan perustuslain 47 §:n 2 momentin mukainen tietopyyntö maakunta-sote-esitysten muodostaman kokonaisuuden perustuslainmukaisuuteen liittyvistä näkökohdista**

Eduskunnan täysistunto on lähettänyt perustuslakivaliokunnalle käsiteltäväksi seuraavat hallituksen esitykset:

- Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp)

- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 47/2017 vp)

- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (HE 52/2017 vp)

- Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien rahoitusta koskevien ja eräiden muiden säännösten osalta (HE 57/2017 vp)

Lisäksi valiokunnan käsityksen mukaan hallituksen on vielä tarkoitus antaa esitys hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämisestä Ahvenanmaan rahoitusasemaa koskevien säännösten osalta.

Perusoikeuksien turvaamiseen liittyvän valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin keskeisimpänä lähtökohtana on perustuslakivaliokunnan mielestä korostettava eri esityksiin sisältyvien lakiehdotusten kokonaisarviointia, mitä ei ole mahdollista tehdä käsillä olevan aineiston perusteella. Perustuslakivaliokunta painotti tätä lähtökohtaa esimerkiksi lausunnossaan PeVL 67/2014 vp todetessaan seuraavasti: "valittavaa hallintojärjestelmää ja sen toteuttamistapaa on joka tapauksessa arvioitava kokonaisuutena siltä kannalta, täyttääkö se perustuslaissa asetetut vaatimukset." Vastaavanlaisen kokonaisarvioinnin välttämättömyys on vielä selvempi nyt käsillä olevan sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän uudistuksen suhteen, koska kysymyksessä ei ole vain suomalaisen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän, vaan samalla myös kuntien itsehallinnon ja aluehallinnon perusteellinen uudistaminen.

Valiokunta kiinnittää huomiota, että hallituksen esityksen 15/2017 vp säätämisjärjestysjaksossa todetaan, että "(v)alinnanvapautta ja monituottajamallia koskevat linjaukset vaikuttavat olennaisesti siihen, millainen malli kokonaisuudesta muodostuu, miten ihmiset lopulta saavat palvelut ja miten rahoitusmalli toimii" ja että "(k)oska valinnanvapautta koskevaa sääntelyä ei vielä ole kokonaisuudessaan valmisteltu, on muodostuvan kokonaisuuden vaikutuksia tässä vaiheessa vaikea kaikilta osin arvioida. Myös maakuntien muita tehtäviä koskeva aluehallintouudistus valmistuu erikseen myöhemmin." (s. 693).

Perustuslakivaliokunnan mielestä valtioneuvoston velvollisuutena on perustuslain 47 §:n 2 momentin mukaisesti toimittaa perustuslakivaliokunnalle kattava arviointi eri esitysten kokonaisvaikutuksista perustuslain kannalta.

Perustuslakivaliokunta katsoo, että vain valtioneuvoston laatimalla valtiosääntöoikeudellisella kokonaisarviolla eri lakiehdotuksista perustuslain kannalta voidaan luoda riittäviä edellytyksiä sille, että sosiaali- ja terveysjärjestelmän kokonaisuudistuksen käsittely perustuslakivaliokunnassa ja edelleen koko eduskunnassa perustuu riittävän kattaviin perusteluihin ja vaikutusarviointeihin sekä julkiseen ja kaikkien saatavilla olevaan asiakirja-aineistoon. Selvityksen tulee taata perustuslakivaliokunnalle riittävät edellytykset arvioida lakiehdotuksia kokonaisuutena perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kannalta perustuslain 74 §:n mukaisesti."

Valiokunta päätti lisäasiantuntijoista. Valiokunta päätti kutsua kuultaviksi korkeimman hallinto-oikeuden edustajan, professori Tuomas Ojasen, professori Kaarlo Tuorin, professori Jukka Snellin ja professori Petri Kuoppamäen.

6. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (määritelmäasetus)

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 35/2016 vp
Valiokunnan lausunto PeVL 43/2016 vp
Liiteasiakirja Komission ehdotus määritelmäasetukseksi

Asiakohtaa ei käsitelty.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on keskiviikkona 24.5.2017 kello 9.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

Valiokuntaneuvos Matti Marttunen